

Repetition inför Nationella Proven i svenska

Brev

Alla brev innehåller vissa formella detaljer. Datum och ort är en sådan detalj, i handskrivna brev brukar datum och ort anges överst i högra hörnet. En trevlig hälsningsfras och avslutningsfras ska också finnas med. Exakt vad för slags hälsningsfras och avslutningsfras du skriver beror på vem du skriver till. Du måste anpassa ditt språk till mottagaren. Det är skillnad på att skriva ett brev till en kompis och till skolministern. Innehållet i brev brukar följa vissa mönster. Om du svarar på ett brev är det bra att återknyta till förra brevet för att visa att du läst det. Huvudämnet för brevet brukar vara nyheter eller andra intressanta saker som hänt på sistone. Om du samtidigt berättar vad du känner eller tänker blir brevet mer personligt. Ställ gärna frågor till den du skriver till. På så sätt ger du den du skriver till en anledning att skriva tillbaka. Avsluta brevet med att skriva under med ditt namn.

Insändare

I en insändare uttrycker man sina åsikter i ett visst ämne. Man brukar börja att skriva vad man reagerat på, och sedan uttrycker man sina åsikter om saken. Det gäller att övertyga läsaren att man har rätt. Därför motiverar man varför man tycker på ett visst sätt, man ger argument för åsikterna. Det är effektivt att vädja till känslor i insändaren, då känslor påverkar våra beslut. Gör dig inte lustig över andras åsikter. Den som förlöjligar andras åsikter ger bara intryck av att inte ha något att komma med. Ge istället konstruktiva förslag på hur det som är fel ska lösas. Ofta avslutar man insändaren med att uppmana till någonting. Det brukar vara en slags sammanfattning av vad insändaren handlar om. Glöm inte att skriva under din insändare med en signatur (även om du vill vara anonym). Skriv alltid en rubrik till din insändare. Rubriken ska tala om vad insändaren handlar om.

Debattartikel/Argumenterande text

Debattartiklar handlar precis som insändare också om att skriva egna åsikter samt att motivera åsikterna med bra argument. En debattartikel är oftast längre än en insändare och oftast skrivs debattartikeln av en författare, politiker eller en expert inom något område. Att skriva en debattartikel kallas också för att man skriver en argumenterande text. Kom ihåg att redan i förväg bemöta ev. motargument.

Novell

En novell är en slags kortare berättelse som ska inledas tvärt, mitt i handlingen ofta med tillbakablickar på vad som hänt tidigare. Texten är koncentrerad till en händelse som utspelas under kort tid. Antalet personer är litet. Miljön och personers yttre egenskaper beskrivs kortfattat. Läsaren får följa en persons tankar, hur den känner sig och beter sig. Novellen skrivs i tredje person (han, hon). Slutet innehåller oftast en poäng och knyter an till novellens början (knyter ihop den röda tråden).

Krönika

I en krönika skriver krönikören sina personliga tankar kring en aktuell händelse. Den aktuella händelsen kan vara krönikörens privata eller någon händelse som tagits upp i exempelvis massmedia. Ofta vill krönikören få läsaren att tänka efter själv. Genom att formulera sina egna tankar och funderingar vill han eller hon väcka läsarens engagemang. Krönikor finns i de flesta dags- och veckotidningar. De är utformade som spalter och ofta är det en återkommande krönikör som har en egen spalt och skriver i regelbundet i tidningen. Krönikörerna är inte alltid journalister. De kan vara författare, politiker, kändisar eller privatpersoner.

Artikel

Artiklar återfinns i tidningar. I lättsamma artiklar har rubriken ibland en alliteration (Pigga pensionärer i Pjätteryd). En artikel inleds nästan alltid med en **Ingress**. Ingressen är kort men sammanfattar det viktigaste som artikeln handlar om. Ingressen ska göra läsaren nyfiken på att läsa resten av artikeln. Efter ingressen kommer **brödtexten**. Brödtext kallas hela den löpande text som kommer efter ingressen. Här presenteras olika fakta, slutsatser och konsekvenser. Ibland får vi läsa repliker från de som har intervjuats. I en artikel ska man helst få svar på de sex s.k. ryggmärksfrågorna. Artikeln avslutas med att journalisten skriver sitt namn.

Saga

En saga är en fantastisk berättelse som oftast börjar med "Det var en gång". Den är vanligen berättad för barn och har ofta övernaturliga inslag som magi, talande djur och förtrollade skatter. Prinsar och prinsessor är vanliga, men även fattiga bondpojkar och -flickor, vilka i sagan får en chans att bevisa sin duglighet för de kungliga i ett samhälle med medeltida drag. Talen tre och sju är vanliga i sagor på olika sätt (tre prinsar, sju svåra år, tre svåra uppdrag). Inte sällan handlar sagan om moral och har en slående sensmoral (slutkläm som man ska lära sig något av). Många sagor avslutas med frasen "och så levde de lyckliga i alla sina dagar." Slutet är lyckligt eftersom sagan riktar sig till små barn. Då är det viktigt att allt ordnar sig/det goda segrar.

Dikt

En dikt behöver inte följa skrivregler så som meningsbyggnad och styckemarkering. Den har ingen direkt handling utan försöker ofta förmedla tankar/känslor. Olika stilmedel i språket är vanliga: liknelser ("som en..."), motsatser och anaforer (medveten upprepning av meningarnas början). Ibland rimmar dikter. Dikten delas in i versrader och strofer istället för vanliga stycken. (Andra ord för dikter är poesi och skaldekonst.)

Recension

I en recension ger skribenten oss sitt personliga omdöme om en bok eller film. Titel, författare och förlag ska framgå i en bokrecension, och i en filmrecension titel, regissör, skådespelare och filmens spellängd. Omdömet omfattar såväl innehållet som karaktärerna och berättartekniken. Handlingen sammanfattas (utan att slutet avslöjas). Både positiva och mindre bra delar lyfts fram med konkreta exempel ur handlingen. En recension är skriven i presens: "Sandor bor i ett radhus utanför Göteborg, saknar vänner och blir trakasserad av killgänget för att han dansar balett." "Författaren Sara Kadefors lyckas..."

Syfte:

Lär dig texternas särdrag för att

1. ...känna igen och kunna kategorisera de olika texterna i läsförståelsehäftet och
2. ...veta vad du själv ska ta tänka på och hur du kan bygga upp din text vid uppsatstillfället.